

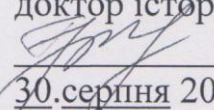
ПВНЗ УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА
Кафедра теорії та історії держави і права

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОХОРОНА ПРАВА НА ІНФОРМАЦІЮ

Освітньо-професійна програма другого рівня вищої освіти
за спеціальністю 081 «Право»

Розробник: д.і.н., доц. Гуменюк Т.І.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету університету від 30 серпня 2018 року (протокол № 1).

Завідувач кафедри
доктор історичних наук, доцент
 Т.І. Гуменюк
30.серпня 2018 р.

ВСТУП

Метою вивчення навчальної дисципліни «Охорона права на інформацію» є поглиблення знання про основні інформаційно-правові інститути, уміння і навички тлумачення нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері інформатизації, реалізації цих норм; розуміння студентами ролі інформації у розвитку сучасного суспільства, місця інформаційних прав і свобод людини у системі прав особи і особливостей виникнення, розвитку та припинення інформаційно-правових відносин у різних сферах життєдіяльності; реалізація прав і свобод громадян в інформаційній сфері; підготовка до практичної діяльності в якості кваліфікованих фахівців у сфері правового регулювання створення, передачі, використання інформаційних ресурсів; набуття студентами необхідної науково-методологічної підготовки, яка забезпечить їм бачення проблем законодавства і практики його застосування, шляхів їх розв'язання, використовуючи навички творчого мислення та самовдосконалення свого професійного рівня; формування навиків прийняття юридичних рішень.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Охорона права на інформацію» є формування уявлень про інформаційне право як складне правове явище; розгляд основних підходів та наукових засад до інформаційного права; збагачення знань про зміст понять і термінологію навчальної дисципліни «Охорона права на інформацію»; розкриття сутності правового регулювання інформаційних правовідносин; з'ясування механізмів гарантування інформаційних прав і свобод людини та громадянина; з'ясування значення та змісту основних категорій інформаційного права.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

знати:

- способи забезпечення реалізації та захисту інформаційного законодавства; засоби вдосконалення інформаційних норм; інформаційне законодавство зарубіжних країн; чинне інформаційне законодавство, практику його застосування; свої інформаційні права та свободи;
- теоретичні аспекти визначення інформації як об'єкта правовідносин, аналіз особливостей інформації як об'єкта правової охорони, окреслення концепції методології юридичної регламентації інформаційних відносин.
- основні принципи правового регулювання інформаційних відносин в Україні, загальні засади державної інформаційної політики;
- принципи інформаційної діяльності в Україні, основні нормативно-правові акти та їх положення, якими вона регламентується;
- основні види інформаційної діяльності та загальні засади їх правового регулювання;
- засади регулювання відносин у сфері діяльності засобів масової інформації;
- принципи правового регулювання відносин щодо інформації різних правових режимів (відкритої, державної таємниці, конфіденційної інформації, комерційної таємниці, персональних даних);

– основні права та обов’язки учасників інформаційних правовідносин, зокрема права та обов’язки громадян та юридичних осіб приватного права в інформаційній сфері.

вміти:

– використовувати норми та принципи національного і міжнародного права стосовно сфери інформаційних відносин; здійснювати юридичне забезпечення інформаційної діяльності; надавати інформаційні послуги; розвивати своє юридичне мислення

– орієнтуватися у системі нормативно-правових актів, що регулюють інформаційні відносини в Україні, правильно визначати нормативні акти і положення, що підлягають застосуванню у конкретній ситуації;

– застосовувати на практиці здобуті теоретичні правові знання у цій сфері.

Пререквізити: вивчення даної навчальної дисципліни студент розпочинає, прослухавши такі навчальні дисципліни, як інформаційне право, право інтелектуальної власності, методологія наукових досліджень.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Освітньо-професійна програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	освітній ступінь магістр спеціальність 081 «Право»	Нормативна	
Кількість модулів – 2		Рік підготовки:	
Загальна кількість годин –120		1-й	1-й
		Семестр	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 год.; самостійної роботи студента – 3		2-й	2-й
		Лекції	
	18 год.	8 год.	
	Семінарські		
	36 год.	2 год.	
	Самостійна робота		
	36 год.	80 год.	
	Вид контролю: екзамен – 2-й сем.		
	кваліфікація магістр права		

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 1/1

для заочної форми навчання – 1/2

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточне оцінювання студентів на семінарських заняттях здійснюється за чотирьох бальною шкалою, де «2» - незадовільно; «3» - задовільно; «4» - добре; «5» - відмінно.

Підсумковий контроль у вигляді екзамену проводиться у тестовій формі і оцінюється відповідно до шкали оцінювання знань студентів за ЄКТС.

Шкала в балах	Національна шкала	Шкала ЄКТС
90-100 балів	5 «відмінно»	A
80-89 балів	4 «дуже добре»	B
65-79 балів	4 «добре»	C
55-64 бали	3 «задовільно»	D
50-54 бали	3 «достатньо»	E
35-49 балів	2 «незадовільно»	FX
1-34 бали	2 «неприйнятно»	F

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Лекції із застосуванням мультимедійного проектора, робота в Інтернеті, складання схем, таблиць.

Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми лекції обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздаванням студентам під час лекцій друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються. При викладанні лекційного матеріалу студентам пропонуються питання для самостійного розмірковування. При цьому лектор задає запитання, які спонукають студента шукати розв'язання проблемної ситуації. Така система примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження. Лекційне заняття, проведене у такий спосіб, пробуджує у студента активність та увагу при сприйнятті матеріалу, а також спрямовує його на використання системного підходу при відтворенні інформації, яку він одержав від викладача.

Робота в малих групах дає змогу структурувати лекційні або семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування. Після висвітлення

проблеми (при використанні проблемних лекцій) або стислого викладання матеріалу (при використанні міні-лекцій) студентам пропонується об'єднуватися у групи по 5 – 6 осіб та презентувати наприкінці заняття своє бачення та сприйняття матеріалу. Презентації-виступи перед аудиторією, що використовуються для подання певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, для демонстрації нових товарів і послуг. Однією з позитивних рис презентації та її переваг при використанні в навчальному процесі є обмін досвідом, який здобули студенти при роботі у певній малій групі.

Семінари-дискусії – передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Мозкові атаки – це метод розв'язання невідкладних завдань за дуже обмежений час. Сутність його полягає в тому, щоб висловити якнайбільшу кількість ідей за невеликий проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Кейс-метод (метод аналізу конкретних ситуацій) – дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

Презентації – виступи перед аудиторією – використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу.

Діагностика (моніторинг і перевірка) результатів навчання здійснюється шляхом виконання студентами:

1) тестових завдань:

1. Інформаційна правосуб'єктність – це:

- інші держави, їх громадяни та юридичні особи, міжнародні організації та особи без громадянства
- громадяни України; юридичні особи
- здатність суб'єкта інформаційних правовідносин мати інформаційні права та набувати своїми діями суб'єктивні інформаційні права і обов'язки
- держава, інші держави, їх громадяни та юридичні особи

2. Інформаційна дієздатність – це:

- інші держави, їх громадяни та юридичні особи, міжнародні організації та особи без громадянства
- громадяни України; юридичні особи
- юридична можливість суб'єкта інформаційних правовідносин здійснювати свої інформаційні права й обов'язки
- держава, інші держави, їх громадяни та юридичні особи

3. Деліктоздатність – це:

- юридична можливість суб'єкта інформаційних правовідносин здійснювати свої інформаційні права й обов'язки
- здатність суб'єкта інформаційних правовідносин нести юридичну відповідальність за вчинене правопорушення
- матеріалізований результат інформаційної діяльності
- юридична здатність бути носієм відповідних прав і обов'язків

4. Основною видовою класифікацією суб'єктів інформаційних правовідносин є їх поділ за правовим статусом:

- фізичні особи: громадяни України, іноземці, особи без громадянства
- юридичні особи приватного і публічного права, у тому числі міжнародного
- соціальні спільноти: держави, територіальні громади тощо
- все перелічене вище

5. За рівнем визначеності кількості суб'єктів інформаційних правовідносин розрізняємо:

- конкретних учасників інформаційних правовідносин
- суб'єктів власне інформаційних правовідносин
- активні
- пасивні

6. За характером дії зобов'язаного суб'єкта виділяємо:

- конкретних учасників інформаційних правовідносин
- суб'єктів власне інформаційних правовідносин
- активні, пасивні
- внутрішні, зовнішні

7. Доступ до інформації у суб'єктивному розумінні:

- юридична можливість суб'єкта інформаційних правовідносин здійснювати свої інформаційні права й обов'язки
- сукупність правових норм, що регламентують суспільні інформаційні відносини щодо одержання їх учасниками відомостей, необхідних їм для реалізації своїх прав
- гарантована державою можливість фізичних, юридичних осіб і держави вільно одержувати відомості, необхідні їм для реалізації своїх прав
- юридична здатність бути носієм відповідних прав і обов'язків

8. У об'єктивному розумінні доступ до інформації:

- юридична можливість суб'єкта інформаційних правовідносин здійснювати свої інформаційні права й обов'язки
- сукупність правових норм, що регламентують суспільні інформаційні відносини щодо одержання їх учасниками відомостей, необхідних їм для реалізації своїх прав
- гарантована державою можливість фізичних, юридичних осіб і держави вільно одержувати відомості, необхідні їм для реалізації своїх прав
- юридична здатність бути носієм відповідних прав і обов'язків

9. Кожна людина має право на свободу виявлення поглядів. Це право включає свободу... одержувати і поширювати інформацію та ідеї без втручання держави і незалежно від кордонів ... встановлює:

- Страсбурзька Конвенція про захист осіб стосовно автоматизованої обробки даних особистого характеру 1981 року
 - Конвенція про захист прав і основних свобод людини 1950 року
 - Конвенція про кіберзлочинність від 2001 року
 - Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства
10. Для захисту даних особистого характеру, що зберігаються у файлах даних для автоматизованої обробки, вживаються відповідні заходи захисту, спрямовані на запобігання випадковому чи несанкціонованому знищенню або випадковій втраті, а також на запобігання несанкціонованому доступу, зміні або поширенню... передбачає:
- Страсбурзька Конвенція про захист осіб стосовно автоматизованої обробки даних особистого характеру 1981 року
 - Конвенція про захист прав і основних свобод людини 1950 року
 - Конвенція про кіберзлочинність від 2001 року
 - Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства
 - 2) презентацій і виступів на наукових заходах;
 - 3) підсумкового екзамену у тестовій формі.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1. Доступ до інформації: поняття, правове регулювання

Тема 1. Зміст навчальної дисципліни «Охорона права на інформацію»

1. Об'єкт, предмет і система науки і навчальної дисципліни «Охорона права на інформацію».
2. Методологія інформаційного права.
3. Зміст та завдання навчальної дисципліни «Охорона права на інформацію».

Тема 2 Інформація у правовідносинах

4. Інформація: зміст поняття, наукові погляди на правову природу.
5. Види інформації. Правовий статус інформації про фізичну особу.
6. Джерела інформації.

Тема 3 Інформаційне суспільство. Інформаційна культура.

Інформаційна безпека

7. Загальні положення про інформаційне суспільство.
8. Інформаційна культура.
9. Загальні положення про інформаційну безпеку.

Тема 4 Інформаційне право. Інформаційні відносини

10. Інформаційне право та законодавство.

11. Право на інформацію.

12. Суб'єкти правовідносин, що виникають з приводу реалізації права на інформацію.

Тема 5 Доступ до інформації: поняття, правове регулювання

13. Поняття доступу громадян до інформації, його зв'язок з інститутом свободи слова.

14. Міжнародно-правові гарантії реалізації права громадян на інформацію та на доступ до інформації.

15. Національне законодавство, що гарантує право громадян на доступ до інформації.

Змістовний модуль 2. Принципи доступу до інформації. Юридична відповідальність за порушення права на доступ до інформації

Тема 6 Принципи доступу до інформації

16. Принципи доступу громадян до інформації.

17. Стандарти формування системи доступу до інформації у зарубіжних країнах.

18. Правомірність та неправомірність доступу громадян до інформації.

Тема 7 Основні правові засоби отримання громадянами інформації

19. Інформаційний запит та звернення громадян.

20. Порядок надання інформації за запитом, усними та письмовими зверненнями громадян.

21. Плата за послуги з надання інформації.

22. Правові підстави відмови громадянам у доступі до інформації.

23. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності щодо порушення права громадян на доступ до інформації.

Тема 8 Забезпечення доступу громадян до інформації

24. Доступ до інформації через друковані ЗМІ.

25. Забезпечення доступу до інформації за допомогою аудіовізуальних ЗМІ та інформаційних агентств.

26. Доступ до інформації з бібліотечних ресурсів. Доступ до інформації в архівах. Особливості доступу громадян до інформації через мережу Інтернет.

Тема 9 Отримання інформації про суб'єктів приватного права

27. Доступ до приватної інформації про фізичну особу.

28. Доступ до інформації про суб'єктів господарювання та їх діяльність.

Тема 10 Юридична відповідальність за порушення права на доступ до інформації

29. Поняття та види юридичної відповідальності у сфері доступу до інформації.

30. Основи кримінальної відповідальності у сфері доступу до інформації.

31. Адміністративна відповідальність за порушення права на інформацію.

32. Цивільно-правова відповідальність за правопорушення у сфері доступу до інформації. 33. Підстави застосування дисциплінарної відповідальності за порушення права на інформацію.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	с	с.р.		л	п	с	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Доступ до інформації: поняття, правове регулювання										
Тема 1. Зміст навчальної дисципліни «Інформаційне право України»	12	2		2						8
Тема 2. Інформація у правовідносинах	12	2		4						8
Тема 3. Інформаційне суспільство. Інформаційна культура. Інформаційна безпека	12	2		4			2		2	8
Тема 4. Інформаційне право. Інформаційні відносини	12	2		4			2			8
Тема 5. Доступ до інформації: поняття, правове регулювання	12	2		4						8

Разом за змістовим модулем 1	60	10	18		4	2	40
Змістовий модуль 2. Принципи доступу до інформації. Юридична відповідальність за порушення права на доступ до інформації							
Тема 6. Принципи доступу до інформації	12	2	2		2		8
Тема 7. Основні правові засоби отримання громадянами інформації	12		4				8
Тема 8. Забезпечення доступу громадян до інформації	12	2	4				8
Тема 9. Отримання інформації про суб'єктів приватного права	12	2	4		2		8
Тема 10. Юридична відповідальність за порушення права на доступ до інформації	12	2	4				8
Разом за змістовим модулем 2	60	8	18		4		40
Усього годин	120	18	36		8	2	80

14. Рекомендована література

Базова

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 року // ВВР. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України, прийнятий Верховною Радою України 16.01.2003 року // ОВУ. — 2003. — № 11. — Ст. 461.
3. Про авторське та суміжні права: Закон України від 17.07.2001р. // ВВР. — 2001. — №13. — Ст.64.
4. Про внесення змін до Закону України «Про захист інформації в автоматизованих системах» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2594-15>.
5. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів: Закон України // ВВР. — 1997. — № 50. — Ст. 302.
6. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 р. // ВВР. — 1994. — № 16. — Ст. 93.
7. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України // ВВР. — 1993. — № 1. — Ст. 1 (із змінами, внесеними згідно із Законами № 3582-12 від 11.11.93), ВВР. — 1993. — № 46. — Ст. 427; № 70/97 — ВР від 14.02.97, ВВР. — 1997. — № 15. — Ст. 115.
8. Про захист інформації в автоматизованих системах: Закон України від 5.07.1994 р. // ВВР. — 1994. — № 31. — Ст. 286.
9. Про інформаційні агентства: Закон України // ВВР. — 1995. — № 13. — Ст. 83.
10. Про інформацію: Закон України від 2.10.1992 р. // ВВР. — 1992. — №48. — Ст. 650.
11. Про кінематографію: Закон України від// ВВР. — 1998. — №22. — Ст. 114.

12. Про Концепцію Національної програми інформатизації: Закон України від 4.02.1998 р. // ВВР.- 199.- N 27-2.- ст.182.
13. Про науково-технічну інформацію: Закон України від 25.06.1993 р. // ВВР. — 1993. — № 33. — Ст. 345.
14. Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення: Закон України // ВВР. — 1997. — № 48. — Ст. 296.
15. Про основи державної політики у сфері науки та науково-технічної діяльності: Закон України від 13.12.91 р. // ВВР. — 1991. — №50. — Ст.660.
16. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 р. // ВВР. — 2003. — № 39. — Ст. 351.
17. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21.12.1993 р.// ВВР. — 1994. — №10.
18. Про телекомунікації: Закон України від 18.11.2003 р. // ВВР. — 2004. — № 12. — Ст. 155.
19. Концепція Національної програми інформатизації. Затв. Законом України від 4 лютого 1998 р. № 75/98-ВР // ВВР. — 1998. — № 27-28. — С. 182.
20. Концепція (основи державної політики) національної безпеки України. Затв. Постанови Верховної Ради України 16 січня 1997 р. № 3/97 ВР // Голос України. — 1997. — 4 лютого. — С. 5.
21. Про вдосконалення державного управління інформаційною сферою: Указ Президента України від 16.09.1998 р. // Голос України. — 1998. — № 182.
22. Про вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення Президента України та органів державної влади: Указ Президента України від 14.07.2000 р. // Урядовий кур'єр. — 2000. — № 128.
23. Про Департамент спеціальних телекомунікаційних систем та захисту інформації Служби безпеки України: Указ Президента України від 6.10.2000 р. // Офіційний Вісник України. — 2000. — № 41.
24. Про заходи щодо забезпечення інформаційної безпеки держави: Указ Президента України від 18.09.2002 р. // ОВУ. — 2002. — № 38. — Ст. 1771.
25. Про заходи щодо захисту інформаційних ресурсів держави: Указ Президента України від 10.04.2000 р. // ОВУ. — 2000. — № 15.
26. Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні: Указ Президента України від 27.04.2001 р. № 285/2001 // Урядовий Кур'єр. —2000 — № 79.-5 травня.
27. Про Доктрину інформаційної безпеки України : Указ Президента від 08.07.2009 № 514/2009// ОВУ. — 2009. — № 52. — Ст. 1783. — Стор. 7.
28. Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі: Указ Президента України від 31.07.2000 р. // Урядовий кур'єр. — 2000. — № 143.
29. Про Міжвідомчу комісію з питань інформаційної політики та інформаційної безпеки при Раді національної безпеки і оборони України: Указ Президента України від 22.01.2002 р. // ОВУ. — 2002. — № 4. — Ст. 132..
30. Про Національну комісію з питань регулювання зв'язку України: Указ Президента України від 21.08.2004 р. // ОВУ. — 2004. — № 35. — Ст. 2319.
31. Про деякі питання захисту інформації, охорона якої забезпечується державою: Постанова Кабінету Міністрів від 13.03.2002 р. // ОВУ. — 2002. — № 11. — 29 березня. — Ст. 515.
32. Про затвердження Державної програми “Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці” на 2006 — 2010 роки: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 7.12.2005 р. N 1153 //ОВУ. — 2005. — №49. — Ст. 3058.
33. Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи “Електронний Уряд”: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.02.2003 р. // ОВУ. — 2003. — № 9. — Ст. 378.

34. Про схвалення Концепції розвитку Державної інформаційної системи реєстраційного обліку фізичних осіб та їх документування: розпорядження Кабінету Міністру України від 17.06.2009 № 711-р // ОВУ. — 2009. — № 48. Стор. 36. — Ст. 1628.
35. Про затвердження Положення про проведення експертиз та рейтингових оцінок національних електронних інформаційних ресурсів: наказ Державного комітету з питань телебачення та радіомовлення від 16.04.2009 р. № 156 // ОВУ. — 2009. — № 55. — Стор. 255. — Ст. 1948.
36. Про затвердження Державної програми інформаційно-телекомунікаційного забезпечення правоохоронних органів, діяльність яких пов'язана з боротьбою із злочинністю: постанова Кабінету Міністру України від 08.04.2009 р. № 321 // ОВУ. — 2009. — № 27. — Стор. 12. — Ст. 896.

Додаткова література:

1. Арістова І.В. Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти: монографія / І.В. Арістова; За заг. ред. О. М. Бандурки. — Х.: Ун-т внутрішніх справ, 2000. — 368 с.
2. Баранов О.А. Інформаційне право України: стан, проблеми, перспективи / О.А. Баранов. — К.: Видавничий дім «СофтПрес», 2005. — 316 с.
3. Баранов А. А. Право людини і захист персональних даних / А. А. Баранов. — К., 2000. — 280 с.
4. Бачило І.Л. Информационное право. Роль и место в системе права Российской Федерации / И.Л.Бачило // Государство и право. — 2001. — № 2. — С. 5-14.
5. Беляков К. Інформатизація організаційно-правової сфери суспільної діяльності / К. Беляков // Право України. — 2004. — № 6. — С. 88-92.
6. Бондаренко В.О. Інформаційні впливи і операції / В.О. Бондаренко, О.В. Литвиненко // Стратег. панорама. — 1999. — № 4. — С. 134-140.
7. Вступ до інформаційної культури та інформаційного права / М.Я.Швець, Р.А. Калюжний, В.М. Брижко // За ред. проф. М.Я. Швеця, проф. Калюжного Р.А. — Ужгород: ІВА, 2003. — 240 с.
8. Демкова М. Інформаційне право: стан та перспективи розвитку в Україні (з “круглого столу”) / М. Демкова // Право України. — 2004. — № 5.— С. 169-171.
9. Задорожня Л. До питання огляду законодавства в інформаційній сфері / Л. Задорожня // Правова інформатика. — 2004. — № 3. — С. 18-23.
10. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності в умовах інформатизації: організаційно-правові питання теорії та практики: монографія / За ред. Р.А. Калюжного та В.О. Шамрая. — К., 2002. — 296 с.
11. Інформаційне законодавство України: Науково-практичний коментар / За ред. Ю. С. Шемшученка, І. С. Чижа. — К., 2006. — 232 с.
12. Інформаційне законодавство: Збірник законодавчих актів: У 6 т. / За заг. ред. Ю. С. Шемшученка, І. С. Чижа. — Т. 5. Міжнародно-правові акти в інформаційній сфері. — К.: Юридична думка, 2005. — 328 с.
13. Калюжний Р.А. Предмет та методи інформаційного права / Р.А. Калюжний, О.Г. Марценюк // Правова інформатика. — 2008. — № 3 (19). — С. 5–9.
14. Кашинцева О. Інформаційне суспільство: проблеми правового регулювання / Кашинцева О. // Адвокат. — К., 2002. — № 4-5. — С. 19-20.
15. Козінцев І. Зміст та проблеми правової інформації / Козінцев І. // Право України. — 1993. — №5-6. — С. 37-40.
16. Кормич Б. А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. - К.: Кондор, 2004. – 384с.
17. Кохановська О. Галузеві розробки інформації як передумова регулювання інформаційних відносин / Кохановська О. // Підприємництво, господарство і право. — 2004. — №12. — С.144-1147.

18. Кохановська О. Теоретичні проблеми цивільно-правового регулювання інформаційних відносин в Україні / О. Кохановська // Право України. — 2004. — № 2. — С. 105-107.
19. Кохановська О. В. Інформація як нематеріальне благо та захист інформаційних прав згідно з Цивільним кодексом України / Кохановська О. В. // Вісник Верховного Суду України. — 2005. — № 11 (63). — С. 37-43.
20. Красноступ Г.М. Організаційно-правові аспекти необхідності реформування сучасного інформаційного законодавства / Г.М. Красноступ *Бизнес и безопасность*. — 2005. — № 6. — С. 15-16. [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://www.lawyer.org.ua/?w=r&i=10&d=616>.
21. Кушакова-Костицька Н. Від свободи слова до інформаційного суспільства / Н. Кушакова-Костицька // Право України. — 2004. — № 7. — С. 129-133.
22. Марущак А.І. Інформаційне право: Доступ до інформації: Навчальний посібник / А.І. Марущак. — К.: КНТ, 2007. - 532 с.
23. Монашова О. Правове забезпечення інформаційно — комунікаційних технологій (зарубіжний досвід) // Право України. — 2006. — № 3. — С. 131 — 134.
24. Олійник О. Захист інформації в умовах інформаційного суспільства / Олійник О. // Право України. — 2005. — № 10. — С. 100 — 103.
25. Основи інформаційного права України : Навч. посіб. — 2-ге вид., перероб. і доп. / В.С. Цимбалюк, В.Д. Гавловський. — К., 2009. — 414 с.
26. Основи інформаційного права України: Навч. посіб. / В.С. Цимбалюк, В.Д. Павловський, В.В. Грищенко та ін. / За ред. М.Я. Швеця, Р.А. Калюжного, П.В. Мельника. — К.: Знання, 2004. — 274 с.
27. Перевалова Л. В. Конституційне право на інформацію та його реалізація в Україні / Л. В. Перевалова // Громадянське суспільство і права людини. — 2010. — С. 51–54.
28. Правове забезпечення інформаційної діяльності в Україні / За заг. ред. Ю. С. Шемшученка, І. С. Чижа. — К. : Юридична думка, 2006. — 384 с.
29. Правове регулювання інформаційної діяльності в Україні: Станом на 1.01.2001 року. / Упоряд. С.Е.Демський; Відп. Ред. С.П. Павлюк. — К.: Юрінком Інтер, 2001. — 688 с..
30. Соснін О. Передумови формування в Україні інформаційного права / Соснін О.// Право України. — 2005. — № 11. — С. 95.
31. Чирський Ю. Запровадження системи електронного документообігу в Україні / Юрій Чирський [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2304>.
32. Швець М. Я. Основи інформаційного права та концепція формування системи інформаційного законодавства України / М. Я. Швець, В. Д. Гавловський, М. В. Гуцалюк, В. С. Цимбалюк [Електронний ресурс] — Режим доступу : http://www.library.ukma.kiev.ua/e-lib/NZ/NZV19_2001_Spets/43_shvets_myua.pdf.
33. Якушев М. В. Информационное общество и правовое регулирование: новые проблемы теории и практики / М. В. Якушев // Информационное общество. — 1999. — № 1. — С. 40-43.
34. Яременко О. Функції української держави в інформаційній сфері / О. Яременко // Підприємництво, господарство і право. — 2005. — № 6. — С. 109-112.

Інтернет-ресурси з Земельного права

Адреса веб-сайту	Назва веб-ресурсу
1	2
www.president.gov.ua	Президент України
www.rada.gov.ua	Верховна Рада України
www.kmu.gov.ua	Кабінет Міністрів України
www.ccu.gov.ua	Конституційний Суд України

www.scourt.gov.ua	Верховний Суд України
www.sc.gov.ua/	Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ
www.arbitr.gov.ua	Вищий Господарський Суд України
www.ombudsman.kiev.ua	Уповноважений Верховної Ради України з прав людини
www.rainbow.gov.ua	Рада національної безпеки та оборони України
www.minjust.gov.ua	Міністерство юстиції України
www.vru.gov.ua	Вища рада юстиції України
www.gp.gov.ua	Генеральна прокуратура України
www.cvk.gov.ua	Центральна виборча комісія України
www.uba.kiev.ua	Асоціація правників України
www.pravosud.org.ua	Українське правосуддя
www.nplu.kiev.ua	Національна парламентська бібліотека України
www.uamedia.visti.net/golos	Газета «Голос України»
www.uamedia.visti.net/uk	Газета «Урядовий кур'єр»
www.pravo.biz.ua	Електронна бібліотека з правознавства
www.pravo.org.ua	Центр політико-правових реформ
www.chitalka.info	Електронні підручники он-лайн/ Право
www.uapravo.org	Правовий журнал
www.nau.kiev.ua	Нормативні акти України - законодавство для практиків
www.cmlaw.com.ua	Юридична компанія «Чечель, Маллаєв та Партнери»
www.pravoved.com.ua	Спеціалізований ресурс для правників
www.lawyer.org.ua	Корпорація «Юриспруденція он-лайн»
www.legality.kiev.ua	Інститут проблем законодавства
www.khpg.org	Харківська правозахисна група
www.vybor.8m.com	Судові проблеми (інформація про судову систему, як поводитися в суді, як написати скаргу до Європейського Суду з прав людини)
www.pension.kiev.ua	Пенсійне забезпечення в Україні
legalpro.hypermart.net/	Правовий захист (Рішення Конституційного Суду України)
www.uapravo.org	UAravo (Сайт корисної правової інформації: є методичні матеріали, закони, юридичні консультації тощо)
www.whoiswho.com.ua	«Хто є хто в Україні?» (Сайт пропонує необхідну контактну інформацію про органи державної влади. Надається довідкова інформація з номерами телефонів, адресами, біографіями чиновників тощо)
www.helsinki.org.ua	Українська Гельсінська спілка з прав людини
www.u21.org.ua	Юрист XXI століття
www.accent.kiev.ua	Політична та економічна інформація про Україну
www.sudova-practika.kiev.ua	Судові рішення
www.coe.kiev.ua	Рішення Європейського суду
www.legal.com.ua	Інформаційно-пошукова система по законодавству